

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus VIII. De Actibus legis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

di vim legis; cum nemini fraus sua patrocinari debeat. Casus videtur esse, si quis *precisè*, ne teneatur ad abstinentiam à secunda refectioe in quadragesima v. g. susciperet exercitium aliquod corporale, tantæ quandoque fatigationis, quantam subeunt mechanici prosequentes operas suas; si id fieret, secluso omni alio honesto fine, comparatione cujus illud exercitium haberet rationem medij.

ARTICULUS VIII.

De Actibus legis.

305. **Q**uatuor actus legi proprios communiter numerant Authores, juxta *L. legis virtus*: ff. de legibus, ubi Modestinus ait: *Virtus hæc est, imperare: vetare, permittere, punire*. Ex hoc inferunt Doctores cum D. Thoma 1. 2. q. 92. a. 1. nullam esse legem, quæ saltem aliquo modo, & ratione vel non *imperet*, vel non *vetet*, seu prohibeat, vel non *permittat* aliquid faciendum, vel factum *non puniat*; Sic Azor p. 1. l. 5. c. 5. q. 5. Suarez de leg. l. 1. à c. 15. quos citat, & sequitur Castropalaus p. 4. n. 1.

306. Loquendò autem de lege *imperante* & *vetante* not. 1. licet imperans actum aliquem præstandum, eo ipso etiam, saltem indirectè prohibeat omne aliud incompossibile cum existentia actus, per imperium intenti; adhuc tamen *imperare*, ac *vetare*, seu prohibere, inter se differere. 1. quia lex imperans (quam alij etiam vocant *præceptum affirmativum*, seu positivum, sumendò *præceptum* non strictè, prout diximus superius; sed latè pro lege generaliter) directè intendit *positionem alicujus actus*; & *vetans*, seu prohibens (quam alij vocant *præceptum negativum*) directè intendit *omissionem actus*, Præceptum enim positivum, seu *affirmativum* est, quod directè (nimirum ex fine, quem immediatè respicit) præcipit positionem actus; *negativum*, quod directè intendit alicujus actus omissionem. Et ideo etiam leges aliæ sunt affirmativæ, aliæ negativæ: illæ præcipiunt actus humani exercitium, istæ prohibent. Harum tamen distinctio in praxi malè colligitur ex vocabulis, quibus proferuntur: rectè ex objecto, in quod legislator directè fertur. Unde licet lex affirmativa etiam prohibeat, quid quid est in-

compossibile cum actu, quem intendit; consequenter ejus omissionem petat; id tamen solum exigit *indirectè*, quatenus directè quarit positionem actus. Hinc licet in rigore quælibet lex, verè ac propriè aliquid *imperet*, nimirum positionem vel omissionem actus; hoc ipsum tamen imperium ex fine directè quæsito esse aliud affirmativum, quando intendit alicujus actus humani positivum exercitium; aliud negativum, si ejus omissionem, sive puram, sive positivam.

Ex hoc colliges: in quæstione, *an lex aliqua, vel præceptum sit affirmativum, vel negativum? de qualitate judicium esse ferendum ex fine per legem, vel præceptum directè quæsito*; non autem ex verbis, quibus voluntas, & dispositio legislatoris effertur, aut enuntiatur; sic, licet omnis actus intellectus sit intellectio, alia tamen est affirmativa; alia negativa. Hinc sequitur, istam legem, vel præceptum: v. g. *die festo non omittes sacrum* (licet effertur verbis, seu propositione negativâ) nihilominus esse affirmativum; quia finis ejus directè intentus, est positio alicujus actus, nimirum auditio sacri; & hoc (*abstinebis à mendacio, blasphemia &c.*) esse negativum; esto effertur propositione affirmante; quia finis ejus directè quæsitus, est ommissio mendacij, blasphemix &c.

Pro lege *permittente*, not. licet alicui aliquid *permittere* non inducat obligationem, quâ teneatur is, cui permittitur; inducere tamen obligationem in alios, ne facientem id, quod sibi permittitur, impediant, vel propterea puniant. Hinc si, quod alicui permittitur, est bonum, prohibentur alij, ne ipsum in ejus usu impediant; si verò sit malum, inhibentur Judices, ne, si faciat, propterea puniant. Ex hoc colliges: dispositionem superioris, qua subdito aliquid *permittit*, non esse legem, in quantum respicit eum, cui fit aliqua permissio; sed in quantum respicit alios, quos obstringit, ne in actu permisso alterum impediant, aut (si malus, sed permissus est) propterea puniant; quod tamen intellige de illis, qui permittenti subditi sunt; aliàs enim eos lege suâ, alteri aliquid permittente, non posset obligare; cum nulla detur jurisdictio in non subditum.

Advertendum præterea, esse discrimen

men inter *permittere*, & *dispensare*, *commutare*, & similia. Nam *permissio* non tollit obligationem legis, si sit ad actum malum prohibitum, sed datur, cum quis violat legem *impune*: dispensatio autem datur, quando legis obligatio, completens personas hujus communitatis, ab hac persona tollitur, & manet circa reliquas. *Commutatio* autem fit per translationem obligationis v. g. si relaxetur jejunium, cum onere, illius locò, dicendi rosarium. Similiter *dare licentiam*, *interpretari*, *abrogare*, *derogare*, & similia inter se differunt. Nam *licentia*, seu facultas, latius patet, quam dispensatio; quamvis enim omnis dispensatio sit licentia, non tamen e contra, Religiosus enim non valet exire domo, *sine licentia*, quando tamen ei licentia datur, non dispensatur in lege, sed potius completur modus operandi præscriptus in lege, ut nemo exeat *sine licentia*. *Interpretari* legem, non est tollere obligationem, sed declarare illam in hac circumstantia non obligare. *Suspendere* nec est legem tollere, nec obligationem ejus; sed solum effectum ejus suspendere ad tempus. *Derogare legi*, est auferre eam in perpetuum, non in totum, sed solum quoad partem; *abrogare* autem est auferre legem in perpetuum quoad totum, postquam vim obligandi adeptam est; hinc legem impedire, & cassare, ne robur obligandi consequatur (ut si Princeps legem constitutam à civibus, indigentem ipsius Principis confirmatione, non confirmet) est *legem irritare*. sic Pereyra *cit. à n. 212.*

310. Adverte 2. *Permittere* apud Latinos idem esse, ac *sinere tolerare*, *concedere*: sed apud Juristas *permittere* tripliciter accipitur, ut notat Sylvester V. *permittere n. 1.* Nam 1. quod nullo jure prohibitum est, permissum dicitur; sic contrahere secundas nuptias, permissum est. *c. Hæc ratione 31. q. 1.* deinde, quando contra humanas constitutiones aliquid indulgetur: v. g. contrahere in quinto gradu. *c. quodam, 35. q. 3.* Demum quando permittitur illicitum, ut vitetur id, quod est magis malum, & illicitum. v. g. permittitur adulterium, ut vitetur homicidium. *c. Si quod verius. 33. q. 2.*

311. Adverte 3. *Permissionem contra legem*
Tom. I.

esse triplicem: 1. dicitur *permissio simplex*, quæ indulget pœnam, sed non culpam, qualis est permissio meretricum ad vitanda majora peccata, *c. denique, dist. 4.* Altera *removens impedimenta*; qualiter Ecclesia permittit ritus Judæorum, prohibens Christianis, ne illos impediunt, propter bonum inde sequens, ut habetur *c. qui sinceram, dist. 45.* Demum *coadjuvans*, ut contingit, cum Ecclesia permittit Clericum occidi justè à Judice Laico, seu seculari, cum degradandò, & tradendo, juxta *c. degradatio de Pœnitent. in 6.*

Ex hoc infertur distinctio inter *permissum*, & *concessum*. Nam *concessum*, in moribus, dicitur, ut opponitur *prohibito*; ac idem valet, atque *licitum*; quid quid nec in jure canonico, nec in jure civili reperitur expressè prohibitum, *c. qui spirituale. 3. q. 4. & L. Nec non 2. quod ejus ff. Ex quibus causis Majores*; de quo videri etiam potest Barbo *in axiomat. juris, axiomat. 46.* quæ propterea hic afferre volui, ex Pereyra *cit. à n. 209.* ut propria horum terminorum significatio noscatur, & inde tam legum, quam sacrorum canonum expositio ritè ac sine confusione fieri possit ex mente legis, expressè verbis scriptæ legis.

Circa *legem punientem* not. *punire*, 313. prout est actus legis, significare idem, ac *imponere*, vel *infligere* pœnam, quo significatur delictorum debita coercitio, vel satisfactio, quæ à lege, vel à ministris legis, aut legis ministerio imponitur, per Azon, *in summa de pœnitent. & L. si pœna ff. de pœnis. Lex enim punit, & vindicat*, quod quisque commisit *c. Pœnitentia, dist. 3. de pœnitent.* Hinc lex pœnalis obligat Judices ad executionem pœnæ per legem statutæ, seu punitionem; subditos autem ad hanc sustinendam. Not. autem *pœnam*, aliquando esse *taxatam* in lege, dicitur *legalem*; aliquando autem non, sed committi arbitrio Judicis, & tunc dici *arbitrariam*; ita Sanch. *l. 6. Consil. moral. c. 1. dub. 21. n. 1.*

Ex hoc fit, quod Judex inferior non possit totaliter remittere pœnam legis 1. quia cum & ipse sit legibus subjectus, non potest in illis dispensare; hæc autè cogunt Judices, ut illas exequantur 2. quia sic, vel parti læsæ, si quæ sit; vel Republicæ

blia facit injuriam, & anam dat delicta perpetrandi. S. Thom. 2. 2. q. 67. a. 4. Sotus l. 5. de Just. q. 4. a. 4. Hoc tamen limita, ut non procedat de supremo Judice; hic enim potest, ex causa justa, in lege sua dispensare: intellige tamen, non pro libitu suo, sed quando pars læsa remittit, & inde reipublicæ damnum non sequitur; Sanch. cit. n. 3. Felin. c. qualiter. q. ad corrigendas de accusat. limita 2. ut non procedat in casu, ubi est *justa causa* pœnam minuendi; tunc enim etiam Judex inferior eam mitigare, seu minuere potest; Covar. l. 2. Variarum. c. 9. n. 8. Sanch. cit. D. 21. n. 10. patet ex L. quid ergo. q. pœna gravior. ff. de his, qui not. infam. L. Et si severior. L. si Possidonium. C. Ex quibus causis irrog. infam.

315. Justa verò causa est *etas*, ut pueritia, vel auxilium. q. In delictis. ff. de minorib. Item *senectus*. L. Divus. ff. de termino mort. 2. *paupertas*, quando pœna est pecuniaria. L. Illicitos. q. ult. ff. de offic. praesid. 3. *doli defectus*, quando scilicet non ex deliberatione, nec consilio, sed subita animi passione, vel dolore commissum est delictum L. Absentem q. ult. ff. de pœnis. 4. quando est *consuetudo* non mala, sed legitime præscripta. c. Cum contingat, de foro compet. c. Inquisitioni. de accusat. &c. plures vide apud Sanch. cit. Verùm hæc intellige ante sententiam latam, quâ Judex Reum condemnavit ad aliquam pœnam. Judex enim inferior non potest eam minuere, si pœna illa sit in lege taxata, siue arbitraria; Quia jam officio functus est. L. Quod jussit. ff. de re judicat Bart. in l. 1. ff. Si quis jus dicenti. n. 14. Excipe crimen hæresis, per c. Commissa 34. de elect. in 6.

316. Quamvis autem punire sit proprius actus legis, non tamen idem est de præmio; nam licet collatio præmij aliquando procedat à Superiore ferente legem, ut rectè notat Castropal. cit. tr. 3. disp. 1. p. 4. n. 3. non tamen requiritur necessariò; ut præmium à Superiore sicut punitio procedat; cum aliquando possit procedere à non Superiore, vel æquali, sicut consilium. Quare præmij collatio non est necessariò actus legis propriè dictæ.

317. Dices: omnis actus legis propriè dictæ, est sub obligatione; ergo actus, qui non

sunt sub obligatione, non sunt actus legis propriè dictæ; sed inhabilitatio personarum, vel irritatio certorum actuum; imò præscriptio multorum, quæ continentur in Rubricis missæ, Breviarij, & similibus non ponit actum, cui imponitur inhabilitas, vel nullitas, sub obligatione; nam talis inhabilitatio, vel irritatio afficit etiam ignorantes, quod non verificatur, ubi actus est sub obligatione; ergo tales actus non sunt actus legis propriè dictæ; contra id, quod diximus n. 305. Resp. trans. antec. cum sua conseq. N. subsumptum, quoad inhabilitationem, & irrationem; nam de Rubricis dicemus à n. 1310. ad probationem ejus. Resp. quod lex inhabilitans aliquem v. g. ad contrahendum, duo præstat. 1. quod obliget eum ad non faciendum talem actum, nisi servatâ præscriptâ formâ; 2. quod tollat omnem juris dispositionem, si qua sit, quæ actui valore in tali foro tribuit sine illa celebrato. Unde fit, quod, si ignorans utrumque juris effectum celebrat contractum, omisâ tali formâ, immunitis sit à culpa; non autem ab inhabilitate, vel actus celebrati nullitate; quia ignorantia non facit personam habilem; cum non faciat, quod detur lex tribuens valorem actui sic celebrato, nec tollat carentiam legis habilitantis personam, vel validantis actum, quod tamen esse deberet, ut actum poneret validè, cum ignorantia prohibitionis.

Ex hoc idem etiam respondetur ad dispositionem, directè irritantem certos actus. Nam si fieri actum sine forma, quæ præscribitur, vetat, & simul tollit omnem aliam ejusdem fori dispositionem, vi cujus antè validus erat, rectè dici potest dispositio legalis, seu habens vim legis, & ponens ejusmodi actum sub obligatione, vel non ponendi sine tali forma, vel non ponendi validè, hoc est, ne ab alijs in tali foro pro valido recognoscatur, & habeatur; de quo V. Suarez lib. 1. de legibus, c. 17. n. 10.

ARTICULUS IX.

De materia Legis.

Cum omnis lex debeat esse *justa*, ut diximus n. 83. & seqq. necesse est, quod sit de actu, consequenter materia, saltem mate-